

Asia: VN/7059/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto sisäministeriölle pysyvän oleskeluluvan muutoksista

Esityksessä ehdotetaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti tiukennuksia pysyvän oleskeluluvan edellytyksiin. Uudistuksen tavoitteena on kannustaa kolmansien maiden kansalaisia kotoutumaan Suomeen ja tarjota näkymä tulevaisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Helsingin seudun kauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja toteaa, että ehdotetut toimet eivät edistä kotoutumista, vaan voivat päinvastoin hämärtää tulevaisuuden näkymiä. Pysyvän oleskeluluvan saamisen helpottaminen Suomessa tutkinnon suorittaneille on kuitenkin myönteinen askel.

Asumisaikaedellytyksen muuttaminen

Tällä hetkellä kolmansien maiden kansalainen voi saada pysyvän oleskeluluvan, kun on asunut Suomessa vähintään neljä vuotta jatkuvalla oleskeluluvalla. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että jatkossa vaadittaisiin kuuden vuoden oleskelu sekä lisäksi kahden vuoden työhistoriaa ja riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa (B1-taso).

Esitetyt muutokset tekisivät Suomen oleskelulupapolitiikasta pohjoismaiden tiukimman, heikentäen Suomen houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille. Yhdessä niin kutsutun kolmen kuukauden säännön kanssa kiristykset antavat Suomesta kiinnostuneille ulkomaalaisille työntekijöille väärän

viestin siitä, ettei Suomi halua sitoutua heihin pitkäjänteisesti. Ruotsissa ja Norjassa asumisaikavaatimus on selkeästi lyhyempi. Helsingin seudun kauppakamari katsoo, että Suomen tulisi ottaa mallia näistä maista, mikäli tavoitteena on tukea kotoutumista ja tarjota pitkäjänteinen näkymä tulevaisuudesta Suomessa.

Poikkeukset kuuden vuoden asumisaikaan

Luonnoksen mukaan pysyvän oleskeluluvan voisi yhä saada neljän vuoden oleskelun jälkeen, jos hakija täyttää yhden seuraavista ehdoista:

- 40 000 euron vuositulot
- Suomessa tunnustettu ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa
- Erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa.

Helsingin seudun kauppakamari katsoo, että poikkeukset ovat tarpeellisia, mutta niiden tiukat ehdot eivät tue joustavaa oleskelulupapolitiikkaa. Olisi perusteltua myöntää oleskelulupa jo 1–3 vuoden asumisajalla, jos hakija täyttää poikkeusehdot.

Lausuntoluonnos ei ehdota muutoksia Suomen vakiintuneeseen käytäntöön tunnustaa ulkomailla suoritettu tutkinto, eikä maahanmuuttovirasto tee tunnustamispäätöksiä oleskeluluvan hakemisen yhteydessä – tunnustaminen on haettava erikseen. Tämä tarkoittaa, että erityisehto koskee vain henkilöitä, jotka haluavat työskennellä säännellyssä ammatissa tai tehtävässä, jossa vaaditaan tietyn tasoinen korkeakoulututkinto, tai hakevat jatko-opintopaikkaa yliopistossa. Tämän seurauksena suuri osa korkeakoulututkintoja suorittaneista ja korkean osaamisen ammattitehtäviä hakevista jää ehdon ulkopuolelle. Siksi olisi tarpeen tarkastella tutkintojen tunnistamiskäytäntöjä ja virtaviivaistaa prosesseja, jotta ulkomailla tutkinnon suorittaneilla olisi selkeämpi näkymä työskentelymahdollisuuksiin Suomessa.

Lisäedellytykset eivät huomioi ammatillisen koulutuksen suorittaneita, vaikka yritykset tarvitsevat ulkomaista työvoimaa erityisesti ammattitason tehtäviin. Olisi perusteltua, että pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytyksissä huomioitaisiin henkilöt, jotka ovat suorittaneet ammatillisen tutkinnon Suomessa tai joiden ulkomailla suoritettu tutkinto on tunnustettu Suomessa.

Pysyvä oleskelulupa myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille ulkomaalaisille

Lakiluonnoksen mukaan pysyvän oleskeluluvan voisi saada Suomessa suoritettuna ylemmän korkeakoulututkinnon, yliopistossa suoritettuna alemman korkeakoulututkinnon tai jatkotutkinnon perusteella. Lisäksi vaadittaisiin vähintään kehittyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa. Helsingin seudun kauppakamari kannattaa tätä muutosta, mutta painottaa, että lakiesityksen tulee koskea myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista noin kaksi kolmasosaa jää Suomeen töihin tai jatko-opintoihin. He valmistuvat juuri niille aloille, joilla työvoimapula on kriittinen. On Suomen kilpailukyvyyn ja elinkeinoelämän etu, että heidän mahdollisuuksiaan jäädä ja työllistyä ei tarpeettomasti vaikeuteta. Jättämällä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet lakiesityksen ulkopuolelle Suomi heikentää asemaansa kansainvälisessä osaajakilpailussa ja vaikeuttaa yritysten mahdollisuuksia saada osaavaa työvoimaa.

Lakiluonnoksen yritysvaikutusten arviointi

Lakiluonnoksessa todetaan, ettei esityksellä arvioida olevan suoria yritysvaikutuksia ja että vaikutukset työntekijöihin olisivat vähäisiä. Helsingin seudun kauppakamari katsoo, että arviointi ei huomioi riittävästi lain todellisia vaikutuksia elinkeinoelämälle.

Pysyvän oleskeluluvan saamisen vaikeutuessa entistä useampi työntekijä on jatkossa määräaikaisella työluvalla Suomessa ja siten 3/6 kuukauden säännön piirissä. Tämä voi estää perheiden muuttoa Suomeen ja hidastaa kotoutumista. Lakiluonnoksen mukaan lomautukset katsottaisiin poissaoloksi työstä, mitä Helsingin seudun kauppakamari ei pidä perusteltuna. Lomautukset johtuvat usein yrityksen tilanteesta, eivät yksilön työhaluista tai -kyvystä menestyä suomalaisessa työelämässä. Lisäksi lomautukset ovat toimiva keino reagoida nopeisiin suhdannemuutoksiin tai esimerkiksi kysyntäshokkeihin siten, että liiketoimintaa voidaan nopeasti jatkaa täydellä teholla tilanteen helpottuessa: tämä ei onnistu ilman osaavaa työvoimaa.

Lisäksi viittaus yritysten vastuuseen työn houkuttelevuudesta ei liity suoraan pysyvän oleskeluluvan sääntelyyn. Suomi kilpailee osaajista muiden Pohjoismaiden kanssa, ja lainsäätäjällä on merkittävä rooli maan houkuttelevuuden kehittämisessä.

Lopuksi

Helsingin seudun kauppakamari korostaa tarvetta luoda kannusteita kotoutumiseen ja vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisestä näkökulmasta. Kilpailu osaavasta työvoimasta on kovaa, ja Suomen on varmistettava, ettei lainsäädäntö vaikeuta osaajien integroitumista ja työllistymistä maahan.

Larsson Johanna
Helsingin seudun kauppakamari